

AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ HIVATALOS KÖZLÖNYE

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én A FÖLDMIVELÉSÜGYI MAGY. KIR. MINISTERIUM TÁMOGATÁSAVAL

KIADJA: AZ „ORSZÁGOS HALÁSZATI EGYESÜLET“ BUDAPESTEN
IX. ker., Üllői-út 25. sz. (Köztelek).

Az „Országos Halászati Egyesület“ tagjai ingyen kapják

SZERKESZTI: LANDGRAF JÁNOS, ORSZ. HALÁSZATI FELÜGYELŐ
Budapest, V., Vécsey-utca 5. sz.

Nem tagoknak előfizetési díj: Egész évre 6 K. Félévre 3 K.

A marénák.

Irta: Gy. Gy.

A *Coregoni*-k, a marénák nemét ma körülbelül 40 faj képviseli. Ugyszólván kizárólag az északi félgömb vizeinek lakói ezek. Életmódjuk vajmi nehezen tanulmányozható, miután legtöbbször a mély vizek lakói. Életmódjukból aránylag legtöbbet tudott még *Siebold* és *Dröscher dr.* ezideig ellesni. A marénákat ízes húsup az északi államok legkedveltebb fogyasztási czikkei közé avatja, úgy hogy tenyésztésükre hova-tovább nagy gondot kezdenek fordítani. Az északnémet tartományokban legnépszerűbb fajukból, a *nagy maréná*-ból legtöbb a Schaal-tóban és Pomerániában a Madü tóban, Holstein hercegségben, a Selenti-tóban; másik válfaja, a *vándor-maréna*, (más néven lavaret) pedig a Keleti-tenger vizeiben tartózkodik. Középeurópa alpesi tavai-ban, főként az északiakban, a marénát a *Coregopus fera* Jur. s még egy-két marénafaj képviseli.

Bizonyára létfeltételének nagyobbarányú kiterjesztése volt az, a mely a vándor-marénát a lavaret-vel arra kényszerítette, hogy a Keleti-tengerrel összeköttetésben álló édesvízi medenczékben is igyekezzék fajtát biztosítani. Vándorlási ösztön üzte tehát a vándor-marénát is a skandináv partvidékek vizei felé, a hol a tenger vizében csak úgy találkozhatunk vele, mint a Keleti-tengerrel összeköttetésben álló édesvízi medenczék mélyében. A Rügenwaldétől Karlskronáig terjedő svéd-vizekben hasonlíthatatlanul több a vándor-maréna, mint Európa északi vizeinek bármely egyéb részében.

A vándor-maréna létkörei nem szorítkoznak csupán a Keleti-tenger vízmellékére. A Jütland-félszigetet átölelő öblök: a Skager-rak és a Kattegat vizei utat nyitnak a maréna számára az Északi-tenger vizeibe is. Ez úton úgy Dánia lapos fjordainak vizében, a minő a Ringkjöping-öböl, mint a szemközt északnak hózódó norvég fjordok vizeiben is szép számban találkozhatunk vele. Altona-Hamburg világhírű halpiaczán az északi és keleti tengermellékek vizeinek vándor-marénája mindenütt

madü-maréna néven szerepel és mint ilyen közkedvelt és közkeresett halárúként ösmeretes. Olyformán állanak az északi államok inyenczkonyhái a marénával szemben, mint mi vagyunk a fogással. A hol az étlapon nincs ott a „balatoni“ jelző, ott kifogásoljuk a fogást. Stockholm, Berlin, Kopenhága, Hamburg stb. északi metropolisok elsőrangú éttermeiben, a marénát csak akkor méltatják figyelemre, ha az étlapon ott áll mellette a „madü“ jelző is! Pedig hát Pommeránia aránylag kis méretű Madü-tava, az északi nagy városok madü-marénaszükségleteinek alig 3—4°/_o-át képes fedezni.

Skandinávia édesvízi tavai közül legtöbb marénát tenyészt a 3 nagy svéd tó, úgymint a Mälär, a Wenner és a Weller-tó. Minél feljebb haladunk a Skandináv tartományokban északra, annál több a maréna, úgy-annyira, hogy odafönt a magas északon a lapp vizekben, a maréna a lappoknak ugyszólván főtáplálékát szolgáltatja. A maréna kultiválásáról s a maréna-fogás érdekes és változatos miveleteiről részletes gyakorlati képeket szolgáltatott az 1893-ban megtartott bergeni, úgy a legutóbbi nyáron Trondjhemben megtartott nemzetközi halászati kiállítás. (Lásd Lundberg: „Introductory remarks on the fisheries industries of Sweden.“)

Skandinávia másik államában, a legutóbb önálló királysággá alakult Norvégiában, legtöbb a vándor-maréna a déli rész nagyszámú tavainak mély vizeiben, föl egész Trondjhemig. A velünk atyafiságos Ezertó országában: Finnlandban pedig alig van tómedence, a melyben a vándor-maréna otthont ne találna.

Észak-Oroszország vizeiben szép számban tenyészik a maréna a nurman partmellék és a Fehér-tenger vizeiben; tehát mindenütt Európa északának leghidegebb vízmedenczéiben.

Az orosz édesvizek között a Peipus, a Ladoga és az Onega tavak bővelkednek marénákban. E tavak egyébként a Keleti-tenger vizeivel, nevezetesen pedig a Ladoga-tó a Néva-folyó, a másik két tó pedig összekötő csatornáik útján, a Keleti-tenger vizeivel egyaránt egybekapcsoltak.

A maréna, a mint *Lundberg*, *Grimm*, *Borne*, *Bloch* és *Dröscher* is írják, az Északi Jeges-tenger halfaunájának őseredeti, legtipikusabb képviselője. A maréna szerintük a földünket legutóbb sujtott hostglaciális korszak enyhültével, a midőn az Európát borító jégkéreg, Európa délibb zónáitól lassanként a legészakibb arktikus tájak felé visszanyomult, mindazokban az édesvizű, továbbá az aránylag kevés sótartalmú medencékben, a minő a Keleti-tenger vize is, megvetette magát, hogy ott megfelelő új létköröket teremthesen.

Németország medenczéiben, a már elősoroltakon kívül a Puls-tóban és Brandenburg vizeiben él a vándor-maréna másik faja, a nála valamivel kisebb alkatú, ám ízesebb húsúnak tartott *nemes maréna*, a *Coregonus Generosus* Peters.

A lengyel-porosz tartományok vizei közül a nemes marénával a Gorczyń-i tó vizében is találkozhatunk Posenben.

Legutóbbi időben a Glembock-i és a Kurzig-i tóba, az ott kipusztult durdahal pótlásául próbálkoztak a maréna betelepítésével: nem épen eredménytelenül, a mennyiben a tenyészobjektumok remekül kifejlett példányokat szolgáltatnak; viszont a szaporulat számbavehető eredményeket eddig nem mutat.

Számottevőbb a marénatenyésztés az egykor Dániához tartozott Holsteini hercegségben, a hol a már említett maréna-fajtákat, az e révén neves Madü-tóból szerzett ivadékkal kezdték meghonosítani. A holsteini marénatenyésztés felöleli ma a Selenti, a Gremsmühei, a Dieck-i, a Bellez-i és még néhány kisebb tó medenczéit. Hogy épen számottevő anyagi haszonnal dolgoznának, attól e halgazdaságok tenyészete még távol áll. A marénák vajmi nehezen megfigyelhető, a mély vizekben majdnem ellenőrizhetetlen életmódja a maréna-tenyésztés esélyeit addig, a míg a biológia e halfaj életmódját közelebről megállapítani nem lesz képes, egyelőre nagyon problematikusakká teszi. Annyit a maréna-tenyésztésnek sikerült mindenesetre eddig is tisztázni, hogy a maréna létfeltételei csakis ott látszanak biztosítottak, a hol a marénák által népes vizekben nagyobb számban él egy héjas-testű Crustacea, az úgynevezett *Palasiella quadrispinosa*. E tenger- és egyben édesvíz-lakó Crustacea jelenléte ma már Svéd-, Norvég-, Dán-, Orosz-, Lengyel-, Finn- és Németországok édesvizeinek legtöbbszörében konstatalható mindott, a hol a vándor-maréna felbukkant. A *Palasiella quadrispinosa*kból legtöbbet találunk a Fehér-tenger és a Kari-öböl vizeiben. Jelentkezése a Fehér-tengertől délnek eső összes sós és nem sós vizekben, a geológusok állítása szerint összefügg a jégkorszak elenyésztének idejével, a midőn a Keleti-tenger és partmellékeinek édesvízű tómedenczéi a jéghegyek elapadásával lassankint kisebb-nagyobb önálló vízmedenczékké alakultak s így egyben elváltak a Fehér-tenger vizeitől, a melyekkel együtt valamikor egyetlen óriás, jégborította medenczét alkothattak.

Ujabb kutatók a minők *Samter* és *Wellner* pisceológusok, azt állítják, hogy a legutolsó jégkorszakban, a mai Északi-tenger is egyetlen egészet alkotott a Keleti- és a Fehér-tengerek vizével. A maréna és fő tápszerét képező crustaceák tehát az Északi-tenger felől a mai dán-vizek közvetítésével kerültek volna Észak-Európa egyéb vizibe.

Bármint álljon is a dolog, kétségtelen, hogy a maréna, crustaceáival együtt az arktikus vizeket vallhatja őseredeti otthonául s azokból mind e mai napig, a glecserek olvadó anyagából visszamaradt, néhány észak-

alpesi tó leszámításával, lejjebb déli vizekbe sohasem vándorolt.

A marénák létfeltételeit leginkább a mély és állandóan tiszta víz képes biztosítani. Az északi tájak vizei mélyebb rétegekben kétségtelenül magasabb hőfokúak, érthető tehát, ha a maréna, kivált ivás szakában, novemberből kezdve, a neki otthont nyújtó vizeknek mélyebb, tehát melegebb hőmérsékletű rétegeit szokta fölkeresni.

Mederaljként a maréna létfeltételeire legkedvezőbb az erősen mésztartalmú alap, ebben pedig bőségesen akad a már említett crustaceán kívül, vízbolha-féle a *Gammarus*, kagylófélékből *Pisidiá-k* és a *Chironomus* álczái. Sajátságos alkatú orrával a maréna aztán ügyesen felturkálhatja a mederaljat, hogy az ott kínálkozó táplálékot az imént elősoroltakból megszerezze.

A marénák szervezete által igényelt mésztartalmú anyagot a csigaféle közül a *folyami csiga*, a *Neritina fluviatilis* és a kis háromélű kagyló, a *Dreissena polymorpha* héja szolgáltatja. Tápszerféléi közt szerepel aztán a víziatka az *Asellus aquaticus* is.

Plankton-félét, a mint *Dröscher* vizsgálódásaival azt újabban megállapítani igyekszik, a maréna nem igényel. Kétségtelennek látszik azért, hogy a marénaivadék bizonyára nem nélkülözi a planktont; *Dröscher* tehát csakis a teljesen kifejlett, vagy legalább is az egy éves életkort meghaladott példányokról szólhat akkor, a midőn azt mondja, hogy planktonra nincs szükségük.

A marénák gyomorszerve, a mint azt *Siebold* és *Wittmack* leírják, két részre osztható. Az egyik az előrész, a gyomorszerv $\frac{2}{3}$ részét képezi, tömlőalakú, rendkívül vékonyfalú organum. Ennek redős belseje rendkívül dús mennyiségben képes a gyomornedvet kiválasztani. A gyomorelőrészben a bevett tápszerfélé úgyszólván teljes egészében vár a további feldolgozásra. A hátsó gyomorrész, a gyomor másik $\frac{1}{3}$ -résznyi duzzadt hátsó gyomortartályából áll. Ennek falizomzata sokalta vastagabb, izomdúsabb, mint az előgyomorfalakéi. A szemközt elhelyezkedő egymáshoz közel álló hátsó gyomorfalak két oldala, rágólemezhöz hasonlítható őrlési munkaközben szétmorzsolja az előgyomor nedveivel keletkezett tápszerféléit.

Az alpesi tavak marénaféléi között akad azért egy fajta, a Neuenburgi vagyis Neufchâtel-i tóban élő *Palée-Coregonus* Schinzi-i subspecies *Palea*, a melyet nemrégiben *Fuhrmann* tett vizsgálati tárgyává s a melynek emésztő szerveiben, ellentétben az északi vizek marénáinak gyomorszerveivel, túlnyomó mennyiségben plankton féle jelenléte volt megállapítható. Fő tápszeréül a *Bytotrephes longimanus*-plankton szerepel ennél. A Neufchâtel-i és a Bódeni-tó másik jellemző marénája a *Bondella* (*Coregonus exiguus* subspecies *bondella*) vegyesen táplálkozik crustaceá-val és planktonfélékkel. Rendszerint a 70–100 méternyi mélységek lakója.

Halászati kiállításokon szereplő ivarérett marénafélék testhossza, 33–35 cm. közt váltakozott. A madü-maréna példányok közt nem ritkaság azért a 40 centiméternyi testhossz sem.

Az iváskor a maréna, a 2–3 méternél nem mélyebb, vízinövényekkel borított partmellékeket választja. Az ivás ideje nála november közepétől december végig tart, s a 3 heti időtartamot meg nem haladja. A tilalmi időszakot az északi államok ehhez szabottan november közepétől, december közepéig terjedő időre teszik.

Ivás után a maréna megint visszahúzódik a vizek mélyébe, ám egyelőre, legalább tavaszig, sohasem a

partoktól távolabb eső részekbe. Az ivadék nem a vízi növényzeten keres magának helyet, hanem a partmellék mederalfján marad, a vízi növényzet tövénél. Temérdek partmelléki penészgomba s egyéb halellenség erősen tizedeli az elhelyezkedésében a természettől amúgy is mostohán biztosított maréna ivadékát s így csak csekély % ér fejlett kort.

A marénák legveszedelmesebb ellenei a csuka és az ángolna. A maréna-halász 40—70 mm.-nyi szembőségű hálókkaal rendszerint 10—20 méter vízmélyben operál és pedig már az ivás idejét közvetlenül megelőző napokban. Ivás szakában aztán temérdeket pusztít a marénából a sekélyebb vizekben bőséges zsákmánnyal dolgozó rablóhalászféle is.

Mit tudtak a régiak a halakról és a halászatról.

Irtá: **Vutskits György dr.**

IX.

Károli János 1877—1882-ig többrendbeli dolgozatával gazdagította hazánk ichtiológiai irodalmát. 1877-ben „*A Duna halóriásai*” címen leírja a tokfélék családjának 6 nálunk élő fajtát az egyes *Acipenser*-fajok pontos lelőhelyeivel együtt. 1879-ben „*Kalauz a magyar nemzeti múzeum halgyűjteményében*” című dolgozatában felsorol innen 30 nemzetiséghez tartozó 54 magyar halfajt és 2 varietást 254 biztos hazai termőhelyről, megörökíti mindazon gyűjtőknek és ajándékozókknak neveit, kik e halgyűjteményt gazdagították. 1882-ben *Umbra canina* címen a lápi pócz természetrajzi leírását közli, összeállítja a rá vonatkozó összes irodalmi adatokat és feljegyzi ismert összes lelőhelyeit. 1886-ban *Borne M.* „*Die Fischerei Verhältnisse des Deutschen Reiches, Oesterreich-Ungarn, der Schweiz und Luxemburg*” című dolgozatában a Magyarországra vonatkozó adatait ismertebb nevű hazai ichtiológusaink irodalmi forrásaiból merítette. Hibás adatai az *Acipenser sturio* dunai, a *Salmo salvelinus*-nak a tátrai halastóban és a *Chondrostoma nasus*-nak balatoni előfordulása.

1881-ben **Nóviczky M.** „*A lazac halászata és tenyésztése a Poprádban*” címen e nemes hazai halfajról emlékezik még részletesebben. Egy névtelen két ízben azon kísérleteket jegyzi fel, melyet a kaliforniai lazac mesterséges tenyésztése érdekében a Balatonban megpróbáltak. 1882-ben **Rowland Vilmos:** „*Adatok halászati viszonyaink ismertetéséhez*” című értekezésében hazánk felső vidékeinek halászati viszonyairól szólva több halfajnak eddig ismeretlen termőhelyét jegyzi fel és különösen kiemeli a Vágnak és Árvának gyakoribb és ritkább lakóit. Egy névtelen arról értekezik, hogy a csorbai tóba mesterségesen kitett pisztrángok nemcsak azon tóban, hanem a felső Mlinicza patakban is ívtak, hová a csorbai tóból kerültek.

Ugyanezen évben **Ruffy Pál dr.** „*Salmonidaink*”-ról című értekezésében a hazai vizekből ismert *Salmo salar*-ról és *Salmo hucho*-ról értekezik, egy másik cikkében feljegyzi, hogy a Balatonba 40,000 darab fiatal kaliforniai lazacot bocsájtottak el meghonosítása kísérletképpen. **Pelech E. J. dr.** „*A pisztráng*” című cikkében a *Salmo fario* életéről, elterjedéséről és horgászatáról ír egy hosszabb monografikus értekezést; 1883-ban ugyanő „*Horgászat a pénzes szemlingre*” címen a *Thymalus vexillifer*, azaz a pénzes pér horgászatával foglalkozik; „*Horgászat a Tátrában*” című

értekezésében a hegyi patakok lakóinak életével, horgászatával és több új termőhelylyel ismertet meg. 1883-ban **Szaniszló Albert dr.** kolozsvári gazdasági tanintézeti tanár egy népszerű haltenyésztési munkát ír. **Ordódy Lajos** és **Korizmics László** az országos gazdasági egyesület nevében kiadott béelyei uradalom leírásában felsorolják többek közt a Dunában, Drávában és kiöntéseiben élő halakat, az itten dívó halászati módokat és a halak értékesítésének mikéntjét. 1884-ben **Daday Jenő dr.** a Balatonban élő 15 halfajt ír le „*A Balaton titkai*” című vonzó, népszerű értekezésében.

Czirbusz Géza: „*Halászatunk érdekében*” a haltenyésztés fontosságát fejtegeti; ugyanő a szegedi Tiszának 30 fajtát írja le. Enumerációja teljesebb a **Papp Jánosénál** és nem hibás. 1888-ban **Cserni Béla** „*Gyulafehérvár környékének faunája*” című dolgozatában 30 halfajt is feljegyez, két oly tengeri halnak (*Xiphias gladius* és *Solea vulgaris*-nak) előfordulását is említve még a Maros erdélyi részéből, melyeknek itteni előjövetele ki van zárva. Téves adatai még az *Acipenser sturio*-nak és a *Salmo salar*-nak a Marosban, a *Salmo salvelinus*-nak az erdélyi Érczhegységben való termőhelye.

1889-ben **Hefele és Brusina Spinidion** „*Nyeste ribah po marodnom opanzunja iz okolice Sisakce*” a Száva, Kulpa, Odra, Trebez és Lonja folyók 27 fajtát teszik közzé; tekintve, hogy át nem kutatott terület vizeinek halait tárgyalják, Horvát-Szlavonország faunájának megismerésére igen fontos adatokat szolgáltatnak a pontos lelőhelyek feljegyzésével. **Singhoffer J.** halász és **Pejcsik** „*Hazánk halászata*” címen haltenyésztési munkát írtak, nem a tudomány mai elvei és szava szerint, hanem a mindennapi tapasztalat szerint. Átolvasták a magyar szakirodalom erre vonatkozó munkáit és kiterjeszkedtek a hazánk vizeiben élő halfajokra, leírásukra és rajzainkra. Tagadják, hogy hazánk vizeiben 64 faj élne, mert ők csak 47 fajt ismernek. Semmi esetre nem vehető rossz néven tőlük, hogy a csakis tudományos értékkel bíró apróbb hazai halakat nem ismerték, de igenis, hogy ezeknek létezését szakemberekkel szemben egyszerűen tagadják. Hogy haltenyésztési szempontból írt munkájuk nemes törekvése dicséretreméltó annyival is inkább — hogy ismét szavaikkal éljek — mert ez az első enemű könyv azok köréből, kik az egyszerű emberek közé soroztatnak.

1880-ban **Biezl** Erdély gerinczes faunáját újra átdolgozza és a halakra vonatkozó saját és más kutatók megfigyeléseinek legnagyobb részét értékesíti. Saját-ságos, hogy a *Lucioperca sandra Pellecus cultratus* fajokat nem veszik fel Erdély halai közé, habár azokat több ichtyológusunk innen irodalmilag kimutatta; néhány hibás adat e második kiadásban is megmaradt.

Horvátország halfaunájával 1880—1889-ig **Sebisano-vic G.** foglalkozott. Először a Kulpa 37 halfajt enumerálja. Később a *Mreznicza*-nak — Mostanja — környékén élő 20 fajtát sorolja fel és a *Korana* és *Bosut* vizének is több fajtát feljegyzi.

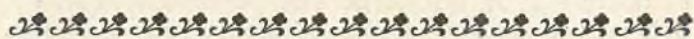
1880-ban **Jurinac A. E.** publikálja horvát nyelven ichtyológiai értekezését, a Drávából 23, a plitviczai tavakból 20, a Bednya folyóból 23 fajt mutat ki. 1884-ben ugyanezen vizekből jóval több fajt állapít meg. Ritkább fajok ezek közül a *Gobius uranoscopus*, melyet a Mostceában, a Dráva egyik kis mellékvizében talált meg. 1887-ben Nyugat-Szlavonia azon halait sorolja fel, melyek az Orlyáva vizében élnek.

Glowaczki Gyula Stájerország halaira fekteti ugyan a fősúlyt, de kiterjeszti figyelmét a rendelkezésére álló

magyar, német és horvát irodalomra. Nagyobbára saját megfigyelése alapján a Drávából és környékéről, Karinthyban 27, Stájerországból 52, Magyar- és Horvátországból 49 fajt sorol fel. 1896-ban a Szávának és vízkörnyékének és az Izonzónak halait tanulmányozta. Értekezése minket azért érdekelt, mert *Herman O.* a Szávát — mint feladatok körén kívül esőt — tekintetbe nem vette és e folyó halairól és mellékvízeiről csak nagyon hézagos feljegyzéseink voltak. Dolgozatából megismerünk számos lelőhelyre nézve új hazai fajt is, nevezetesen a Fekete-tenger vándorhalát a *Clupea alosa*-t, mely a Száva alsó folyásába ritkán téved bele. A jelzett folyóból és vízkörnyékéről 57 fajt mutatott ki, melyek közül 55 faj a mi Szávánkban és mellékvízeiben is előfordul. Nagy súlyt fektet zoogeografiai szempontból is nagyon tanulságos dolgozatában a halkorcsokra is és a Drávából (Pettau közeléből) egy új halkorcs-csal, az *Alburnes Erjaveci*-vel gazdagítja a szakirodalmat.

Herman Ottó, a magyar halászat nagymestere és halfaunánk leglelkesebb bűvára, 1882-ben élő példányokról az *Umbra Kramerit* és életmódjáról több érdekes helyreigazító és kiegészítő adatot közöl. 1885-ben a néprajzi tekintetben jellemző halászati eszközöket ismerteti. Később a halászat és halfauna tanulmányozása céljából beutazta és felkutatta hazánk 22 tiszta magyar vízmellékét, melyekről *Petényi* nem hagyott jegyzeteket és az ő szellemében folytatta kutatásait. Találóan jellemzi szinmagyar, ragyogó tollú természet-tudósunk ez irányú működését *Daday Jenő dr.*: „Felkereste a halászokat otthonukban, kunyhóikban, elkísérte halászataikhoz, kikérdezte, elleste féltékenyen őrzött műszavaikat, szokásaikat.“ Tanulmányainak eredményeit „A magyar halászat“ cz. kétkötetes remek munkájában örökítette meg, mely nemcsak hazai irodalmunkban, hanem a maga nemében is páratlan. Első kötete a magyar halászat őskorát, fejlődését és jelenlegi állását írja le érdekfeszítően. Munkájának második kötete felsorolja a magyar édesvizekben élő halak rendszeres lajstromát, elterjedését és rendszeres átnézetét. Leír hazánk vizeiből 74 igazi fajt és 6 irodalomtörténeti értékkel bíró alakot. A fajokat *Heckel* és *Kner* klasszikusnak elismert műve alapján közli, de *Siebold* kritikai megjegyzéseit és a hazai szakbúvárok fontosabb kutatási eredményeit is tekintetbe veszi. Az egyes fajok lelőhelyeinél külön megemlíti, melyeket köszönünk *Heckel*-nek, melyeket *Petényi*-nek és melyek származnak tőle. 32 folyónk, patakunk, tavunk és mocsarunk halfaunáját külön is feltünteti. Kiemeli, melyek az illető vizek állandó lakói, melyek csak betévedt vendégek, melyek tengerjáró halaink, melyek élnek meg hévizekben is. A magyarországi halak csoportos szótárában megtaláljuk a latin nomenklaturán kívül a szépségi és erdélyi német, a horvát-szlavonországi népies halneveket. „Mesterszótárában“ is sok érdekes és értékes adat van, melyeket csak az tud kellően méltányolni, ki hazánk valamely vidéke halfaunája összegyűjtésével és meghatározásával foglalkozott. Mesterszótára még a szakembereknek feladatát is nagyban megkönnyíti, mert megadja a módot arra, hogy sokkal gyorsabban megtudja határozni a kérdéses halat, bárminő népies névvel is hozzák a legkülönbözőbb termőhelyről a halat. Munkájában kiválóbb fajok a hazánk vizeiből általa először ismertett *Alburnus mento*, a *Mocsáry Sándor* gyűjtötte és *Károlyi* által meghatározott *Leucaspius abruptus*, a *Jeitteles* által kimutatott *Lucioperca volgensis* és a *Kriesch* által hazánkból előfordulásra nézve új

Gobius marmoratus és *Gobio uranoscopus*, melyeknek nagyrészt rajzát is közli. Ezekon kívül még 32 halfajnak sajátkezűleg készített rajzát és hazánk fontosabb ichthyológiai irodalmát is közli. 1888-ban „*A halgazdaság rövid foglalatja*“ czímen magyar haltenyésztési művét írja meg, mely a magyar hazai szakirodalomban páratlanul áll. 1890-ben az *Anguilla fluviatilis*-nek a Balatonba és Velencei tóba való betévedését konstatálja, 1891-ben pedig *Petényiről* mint ichthyológusról emlékszik meg. (Folytatjuk.)

Az esztergomi halászati társulat tízéves tevékenysége.

Az esztergomi halászati társulat megalakulását az ország halászati felügyelőség kezdeményezte. Ez alapon Esztergom vármegye alispánja hirdeményleg az érdekelteket 1894. évi május 22-ére hívta egybe. Aztán, miután a m. kir. földművelésügyi miniszter kimondotta, hogy az élő Duna folyamnak Mocs és Süttő községek nyugoti határától lefelé egészen Pilismaróth és Zebevény községek keleti határáig terjedő szakasza oly területnek tekintendő, a melyen a halászat a jövőben csakis társulati úton gyakorolható, folytatólagos érdekeltségi közgyűlés 1895. évi május hó 2-án tartott. Az érdekeltség többsége azonban ellene nyilatkozott a társuláshoz. A m. kir. földművelésügyi miniszter nem vette tudomásul ezt a határozatot, hanem az érdekeltségnek újbóli összehívását rendelte el. Az ennek folytán 1898. évi december hó 21-én tartott közgyűlésen a megalakulás végre megtörtént olyformán, hogy az alakulás mellett szavazott 4915 hold birtokosa, ellene 129 hold; 683 hold birtokosa pedig távol maradt.

Ugyanekkor megállapították az alapszabályokat és üzemtervet, s egyben megválasztotta elnökké Malina Lajos akkori esztergomi polgármestert, alelnök-igazgatóvá pedig Geiger Ferencz székfőkapitáni uradalmi tisztartót. Az alapszabályok és üzemterv a kormány által megerősítettén, a társulat megkezdte tevékenységét. Így legelső sorban a rabló-halászat megszüntetése és a halászati tilalmak megtartása érdekében az érdekeltséget nemcsak éber felügyelet gyakorlására kérte fel, hanem egyúttal a társulat jegyzői tisztére felkért Osváth Andor városi tisztviselőt különösen megbízta azzal, hogy a folyamszakaszt felügyelje. Ugyanekkor a városi rendőrkapitány és a járási főszolgabírák útján a m. kir. csendőrséget is felkérték az ellenőrzés gyakorlására. Ezen intézkedésnek lett is fogantatója. A társulati jegyző az esztergomi felső szigetek egyikének végén egy rejtett halásztanyát fedezett fel, s azt a rendőrség segítségével feloszlatta, a kunyhót felgyújtotta, a hálókat és eszközöket lefoglaltatta és három halász ellen feljelentést tett. Nemsokára ezután két ebéd orvhalászt tartóztattak le s minekutána csónakjaikat, hálóikat és eszközeiket elkobozták, őket kihágás miatt a rendőrkapitányságnál feljelentették. Az orvhalászatot nagyban üzték a tokodi bányaműveknél alkalmazásban álló ottani és táthi lakosok, még pedig dynamittal. Am a csendőrség azokat is kinyomozta s a hatóság kezére szolgáltatta, kiket aztán az esztergomi járás főszolgabírája szigorúan megbüntetett. Az esztergomi rendőrkapitány a társulat jegyzőjével együttesen a tilalmi idők megtartására ügyelt, nemkülönben szigorúan ellenőrizték a hivatásos halászokat abban, hogy hálóik szabályos méretűek legyenek.

Mindezek folyán elmondható, hogy a tilalmi időt az országban sehol sem hajtják végre a közigazgatási hatóságok oly szigorúan, mint Esztergom vármegye és város területén. Az ellenőrzést jellemzi az is, hogy az esztergomi rendőrkapitány a tilalmi idő beálltával a halászok halkészletét felméri, annak fogyását állandóan ellenőrzi és ha zártvízből való halakat hoznak, azok mennyiségét és minőségét azonnal nyilvántartásba véteti. A tilalmi idő beálltával a halászok összes hálóját rendőrségi őrizet alá veszik olyformán, hogy a hálók már szárazok, a rendőség lepecsételi azokat. A halászcsonakokat összeírják és szintén folyton felügyelik. Csakis ezen eljárásnak tulajdonítható, hogy a társulat területén a tilalmi időben hivatásos halász a vízben nem jár és nem halászhat.

A halászati társulat a most említett rendszabályok életbeléptetésével igyekezett a megcsökkent halállományt gyarapítani, annál is inkább, mert tapasztalta, mily óriási kárral járt a halászatra nézve az, hogy a karva—ebedfoki töltéssel olyan árteret zártak el, a mely eddig a halak legtermészetesebb szaporodó fészke volt, s mert az élénkülő dunai vízi közlekedés az élővízben való természetes halszaporodást különben is majdnem lehetetlenné tette. A halállomány szaporítását a földművelésügyi kormány segítsége tette lehetővé azzal, hogy évről-évre jelentékeny mennyiségű fogas-süllő petét adott s azt gondosan kihelyezték az élő Dunának hullámveréstől védett helyein. Alig négy év elteltével tapasztalható volt a halállomány, különösen a nemes fogas-süllő szaporodása s ma határozottan megállapítható, hogy ezen halfajból a társulati szakaszon közepes mennyiséget fognak.

A halállomány ezen örvendetes gyarapodását nagyban elősegítette az úgynevezett muzslai Dunaágnak elzárása. Itt, a hullámverésnek kevésbé kitétt és így iszaposabb ágban a mesterséges költés mindig sikerült s a fiatalabb halivadék kiváló védelmet talált. A város és Táth község határát érintő felső dunai szigetek közti ágaknak folyamatban levő elzárása előreláthatólag szintén javára lesz a haltenyésztésnek. A mesterséges szaporítás örvendetes eredményével szemben azonban sajnálatosan tapasztaltuk, hogy a halászművelésből aránylag igen kevés és csakis selejtes minőség kerül a helybeli piacra. A halászok ugyanis a fogas-süllőt, általában az értékesebb halakat részint Budapestre, részint Wienbe szállítják s ott kétszer, sőt háromszor oly drágán adják el, mint itt, míg az esztergomi piacot máshonnan szerzett olcsóbb fajta hallal látják el.

Aggodalomkeltő, hogy a vidéki emporiumokban hal alig, vagy csakis silány minőségben kapható, holott általában kívánatos, hogy a vidéki városokban a fővárosával drágaságban hovatovább egyenlő közlekedési mizériák orvosoltassanak.

A területek közös értékesítését eddig nem sikerült megvalósítani. A kérdést már 1895-ben vetették fel első ízben, de akkor a területtulajdonosok arról hallani sem akartak, s később, 1905-ben tartott közgyűlésünkön tett hasonló irányú és szellemű indítvány is meddő maradt, jóllehet a legtöbb jogbérleti szerződés akkor járt le.

Ezekben számoltam be a társulat tíz évi tevékenységéről. Nagy eredményekről nem szólhattam, de ha a társulati folyamatszakszon rend van, a rablóhalászat megszűnt, a tilalmi idők szigorúan megtartatnak, a halvédelem érdekében a lehetőségig mindent megtettünk, a mesterséges halszaporítás körül lelkiismeretesen eljártunk, voltaképpen eleget tettünk alapszabályszerű feladatunknak.

Más kérdés az, hogy mit tehattunk volna még? Említettem, hogy a halászati jogok egységes bérbeadására irányított kísérletünk nem sikerült. Anyagi erő hiányán mult, hogy a halvédelem körül is valamit elmulasztottunk. Nevezetesen a Duna áradása alkalmával az ártérre került halaknak a folyamba való visszatértét nem mindenütt bírtuk elősegíteni. Így nevezetesen nem az esztergomi Duna felső részén levő Nyáras és Körtvélyes szigeteken, mert azok közepén számos olyan mélyedés van, amelyet a parttal csak nagy költség árán lehetne összekötni. Esztergom város közönsége ugyan az elnök-polgármester kezdeményezésére intézkedett a parthoz közel eső mélyedésekbe szorult halak megmentése iránt, ámde a belsőbb részen annál több halivadék pusztult el. Erészben kívánatos volna, hogyha a földművelésügyi kormány a bajt tanulmányoztatná és állami támogatással tenné lehetővé az említett szigeteken levő mélyedéseknek lecsapolását. Szükség volna ezen beavatkozásra azért is, mert a társulati Dunaszakaszon a természetes halszaporodásra egyedül az említett szigetek alkalmasak és ha az ott kikelt halivadék megmentetik, a folyam halbősége is biztosítottnak tekinthető. *Observer.*

Halasítás törpeharcsával.

A földművelési kormány évek óta jelentékeny mennyiségű pisztráng- és süllő-ikrát, ivaréleit pontyot és tenyészrákot szokott az egyes halászati társulatoknak adományozni vizeik halasítására, hogy azzal ne csak az elnéptelenedésnek vágja útját, de a vérifelfrissítésnek is szolgálatot tegyen.

A megbízható kezelésű tógazdaságokból vásárolt tenyészanyag szétoztását mindenkor az illető vízvidék halfaunájának, klímájának és a szaporítandó halfaj táplálékigényeinek figyelembevételével végzik. Mint a tapasztalás mutatja, ezen a köztenyésztés érdekében hozott áldozat szép eredménnyel jár.

Utóbbi években az Amerikából Európába áttelepített törpeharcsával is kísérleteznek. A törpeharcsa ragadozó természetű halfaj, fő táplálékát apró halakon kívül a bogárság és a vizek nyüzsgő világa képezi, de tenyésztők megfigyelése szerint a békaporontyókat is mohósággal pusztítja. Teljesen kifejlett korában 45—50 cm. hosszú, husa szálkátlan, kemény és izletes. Rendkívül szívós természete és szaporaságára való tekintettel, különösen halszegény vizeink hasznosítására látszik alkalmasnak.

Erre nézve azonban hazai viszonyainkat érintő közvetlen tapasztalataink még nincsenek.

Eme tapasztalatok gyűjtésére az állam ez idén is kísérletezett és e célra *Széchenyi* Géza gróf csokonyai (Somogy-megyei) tógazdaságában, a hol ennek a halfajnak tenyésztését nagyban űzik, 20 métermázsza ivadékot vásároltak. A készlet mintegy 33.000 drb halból állott és pedig vagy 21.000 drb 1—1,5 dekás egynyarasból és 12.000 drb kétnyarasból. Kapott pedig abból a Dévény-nagybodaki, Győri és Komáromi dunai, a Mosoni és Pozsonyvármegyei kisdunai, — a Varrasur-negyedi vágvízi, — a Zsibóvidéki szamosi és végül a Sepsi-oltvölgyi halászati társulat; az elsőnek és utolsó-nak 4—4 mázsza, a többinek pedig 2—2 métermázsza törpeharcsa jutott.

Az oltvölgyi társulatnak szánt sepsibükszádi szállítmányból 800 drb egynyaras és 200 drb kétnyaras

ivadékok kísérletképen a csiklázárfalvi határban fekvő Tusnádfürdő feletti Szent-Anna tóba helyeztek. Érdekes és fontos ez a kísérlet azért, mert a tengerszín felett 850 méter magasan fekvő és körülbelül 36 kat. holdnyi kiterjedésű, nehezen megközelíthető tóban eddigelé semmiféle halat nem fogtak, de még csak nem is láttak — pedig a Dr. Daday Jenő egyetemi tanár vizsgálódásai valamint a halászati felügyelőség egyik közegének megfigyelései szerint is a tóból nem hiányzanak a természetes haltáplálék számba menő apró állatok s így ránézve a tó haltenyésztés szempontjából nem tartható értéktelen területnek.

A fenyvessel és bükkerdővel borított hegyek között krátterszerű mélyedés közepén felgyűlt víz alkotja a tavat, melyet források avagy csermelyek nem táplálnak, hanem csupán hóolvadások és záporok alkalmával a környező hegyekről lezuhanó csapadékvizek frissítik fel. Mélysége a partoktól befelé nő és a közepén a 8—10 métert is eléri. Feneke a partok közelében homokos, beljebb pedig vastag iszapréteg takarja. Télen az egész tavat egy méter vastagságot is elérő jégkéreg fedi.

Mivel pedig a természetes úton való betelepítés lehetősége nincs kizárva, az imént jelzett tényekből azt kell következtetni, hogy a tapasztalható halhiánynak eddig föl nem derített egyéb okai vannak. A kísérlet legelső sorban azt czélozza tehát, hogy tájékoztasson arra nézve, vajjon megmarad-e benne a törpeharcsa, mint egyike a legszívósabb halfajnak.

Egyébként a mi e halfaj szívósságát illeti, arra nézve elég jellemző a szóban forgó kísérletnél szerzett tapasztalat. Nevezetesen az említett halszállítmány: Csokonjáról Somogyszobban, Budapesten és Brassón át Sepsibükszádig, november hó 30-án déltől december hó 3-án délig terjedő 72 órát — 1000 drb-ként egy-egy 2 hl. hordóba zsúfolva — vasúti kocsiban töltötte s ennek daczára számbavehető veszteség nélkül bámulatos épen és fürgén érkezett az említett végállomásra. Onnan még 15 km. hosszú, rendkívül meredek, térdig hóval fedett, girbe-görbe rázós úton estig tartó szánkóztatás után jutottak a tóhoz, melyet akkoriban már mintegy 20 cm. vastag jégpánczél borított. A jeget felvagták s a vizet hordóbelivel kellő átmenettel keverték s csak azután engedték a halakat a tó vizébe. A tulajdonos közbirtokosság gondoskodik őrzésről, valamint a tó jegének lékeléséről.

Az eredményről annak idején számolni fogunk.

(gh.)

Avatatlan halászok.

Ugy az emlős-, mint a szárnyas ragadozó világnak akad egy-két olyan specziése, a mely alkatánál fogva a természettől koránt sincs olyképpen berendezkedve, mint a kizárólag hallal táplálkozó halpusztító állatok, mindamellét az adott alkalmat örömet felhasználja arra, hogy halászkedvtelését, a hol csak szerét teheti, minél gyakrabban kielégíthesse. Ilyen állatokként szerepelnek a szárnyasok világából a *varjú*, az emlősök köréből pedig a *róka*. Egy-két idevágó jellemzőbb esetet, saját észleleteim nyomán közlök.

Az Ujvidéktől Titelig terjedő Alduna szakaszon időztem víziszárnyas-vadásza'ok alkalmával. Az egyik Dunaág sekélyes vizében szép számban sürgölődtek a halak, közöttük fejlettebb, sőt ivadékérett pontypéldányok is. A partközeli szántóföldjein ekevasat nyomon követő

varjúserreg éppen általános déli pihenőnk idején, tehát akkor, a midőn az ekevas is szünetelt, megunva bizonyára a barázdák féregcsemegéit, változatosabb kosztra vágyott s így merészen rávetette magát a sekélyes Dunaágban sürgölődő gyanutlan pontyokra. Ám a jókora varjúcsapat közül csak kettő volt képes eredményes halászatot gyakorolni. E két varjú közül is az egyik apró prédájával tovarebbent, míg a másik éles csőrével belevágott a kiszemelt pontyba s az ekként megsebesített objektumot az alacsony partszegély pázsitjára vonszolta. A gázlás mesterségében, más alkatú lábai mellett is, teljesen jártasnak bizonyuló szárnyas, az alig 2—3 cm.-nyi mélységű sekélyes parti vízbe merészen belegázolt, hogy onnan meglehetősen erőfeszítések árán kifelé vonszolja a fején kétségtelenül súlyosan megsebesített halat. Legfőbb ideje volt, hogy a fegyverrel közbelépjek s megbüntessem a vakmerő halrablót.

Ez csak egyetlen oly eset, amelynek a pusztja véletlen folytán emberi szemtanúja is volt. Hány, de hány ehhez hasonló eset játszódik le a nagy természetben s okoz a halak világában szomorú kimenetelű olyan eseményeket, amelyeknek a haltenyésztés mindenkor csak kárát vallja.

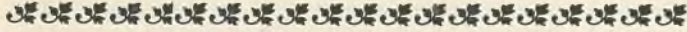
Két év előtt a szabályozások mellett itt-ott fennmaradt Nyírvizek tájékán a vízpart berkének egyik fáján magas leszen elhelyezkedve időztem naplemente előtt. Az éppen ívás szakában sürgölődő csukák tovaplántálás gondos munkájával foglalatostkodtak, midőn szemközt velem, az öbölsegély kanyarulatának parti növényei mögül ravaszul ólálkodó róka-szempár csillan fel a víztükör közvetlen szegélyén. A kedvező célpont daczára a lövéssel még várakoztam, miután előbb tudni akartam azt, hogy mi járatban is lehet a fortélyos ravaszdi! Előszertete a csukák iránt ösidők óta eléggé ősmertes, sőt közmondásos dolog; sejtettem tehát, hogy óvatos látogatása a halfogásnak szól ezúttal. Alapos föltevésemben nem csalódtam.

A róka nehány, a sekély vízbe alácsüngő széles levelű parti növény rejtekében teljesen meglapultan, hegyes orrát közvetlenül a víz pereméig toltta, hogy ott kitaró türelemmel lesse az ívó csukák valamelyik gyanutlanabban közeledő példányának oktondíságát, melylyel az elég meggondolatlan lesz a rókatörök közelébe kerülni. A róka amúgy is élénk, ravasz szemének tüze csak úgy lángolt, szikrázott, valahányszor valamelyik bárgyubb csuka, zsákmányköre közelébe merészkedett. Végre, jó negyedórai kölcsönös várakozás után, a róka célt is ért, a mennyiben ügyesen beidomított apportírozó ebhez hasonlatos egyetlen villámgyors mozdulattal bekapta a partszegélyig jókora csukák egyik ügyetlenebb példányát. Tüstént célba vettem a rablót, nehogy az a könnyen szerzett zsákmánnyal a közel nádas sűrűjébe vonuljon. Ám csalódtam! Ugyanis a veszedelmes szomszédság jelenlétéről mit sem sejtő róka ahelyett, hogy igyekezett volna prédájával biztonságba helyezkedni, mohó falánkvágytól ösztökélve, ott a partszegélyen tüstént kényelembe helyezkedett, s hozzálátott a fogai között kétségbeesetten vergődő csuka elfogyasztásához. A célba vételhez tehát volt még időm; türtőztettem is magam, hogy legalább bevárjam azt, miként fog a róka a préda elfogyasztásával elkészülni? Bizony elsőbben is a csuka fejrészeivel végzett, kétségtelenül azért, hogy a szánandó áldozat továbbra ne eviczkéljen előtte. Legutoljára hagyta aztán a farkrészeket. A silány farkuszony elfogyasztásával még el sem készült jóformán s máris kényelmes újabb lesállításba helyezkedett

a partszegélyen, hogy ott a további, kétségtelenül eredményesnek ígérkező folytatólagos csukafogáshoz lásson.

Türelmi próbagyakorlataimat tovább folytatni korántsem volt szándékomban s így most már sietve ledurántottam a szemtelen csukarablót. A szoptatás alól alig kikerült, tehát kétségtelenül alaposan kikoplalt állapotban levő, mintegy kétesztendő s rókadáma volt.

Sólyom.

TÁRSULATOK.

Az Erd-Dunaegyházai Halászati Társulat december hó 23 iki közgyűlésen felolvasott jelentés szerint a társulat működése és ellenőrzése folytán a kémélet kifogástalanul érvényesült. Népesítés is sikeresen folyt, mert 1000 drb rákot, 1.800,000 darab süllő-ikrát és 4 pár anyapontyot eresztettek a szigetbecsei fiasítóba s onnan a Dunába. 741·21 K bevétellel szemben 793·82 K kiadás merült fel; a társulat vagyona 640·79 K. A jövő évre 750 K hitelt szavaztak meg 8 filléres tagjárulék kivetésével. Az általános tisztújítás során elnökké: *Grassl Hugót*, alelnökké: *Végh Bélét*, igazgatóvá: *Mártns Alfrédet* választották. *h.*

A Zólyomvármegyei Halászati Társulat december hó 28-án Besztercebányán *Kócsy János* erdőigazgató vezetésével tartotta rendes közgyűlését. *Burkovszky* igazgató jelentette, hogy a Garam folyón a halászat — kivéve Zólyomlipcse nagyközséget illető részt, mely 1919. jan. 1-től fogva lesz a társulat által értékesíthető — az üzemiértelmében 1909. január hó 1-től kezdődőleg hat egymást követő évre nyilvános árverésen bérbeadták. A 101 km. hosszú Garam szakasza 11 értékesítési területre lett felosztva s míg az eddigi évi bérjövödelme 408 K rugott, a társulat 1157 K-t ért el a jelen alkalommal. Ebben nyilatkozik meg tehát a tulajdonosok társulásának közvetlen haszna, a mely előreláthatólag csak fokozódik azon mértékben, a mint az észszerű halásztás és a vizeknek kifogástalan művelése folyik. Halásztási kihágásért 23 feljelentés történt; a feljelentetteket kivétel nélkül megbüntették. Megállapítja a jelentés, hogy a galóczát, mely a Garamban azelőtt ismeretlen volt, a kormány támogatásával betelepíteni sikerült, a mit legjobban igazol az, hogy eddig 10—12 darab 3—5 kg. súlyú galóczát a rablóhalásztoktól elkoboztak. A halásztásra fordítottak az államtól kapott 350,000 darab sebes és szivárványos pisztrángokra, *Salmo fontinalis*, skót és hercegovinai pisztráng és fogassüllő-ikra kiköltésével nyert ivadékot. A számadások szerint 508·88 K bevétellel szemben 334·72 K kiadás merült fel. A jövőre 304 K kiadást engedélyeztek, ehhez képest a tagok évi járulékát 12 fillérben állapították meg. Végül a tisztújítás során elnökké: *Kócsy Jánost*, alelnökké: *Csicsznák Gyulát*, igazgatóvá: *Burkovszky Kálmánt* választották. *h.*

A Soroksári Dunaági Halászati Társulat közgyűlésén bemutatott igazgatói jelentés szerint a társulat a tilalmakat közhírré tette és gondoskodott azok szigorú ellenőrzéséről. Kiköltöttek az államtól kapott 1.800,000 darab fogassüllő-ikrát, továbbá az ivadékevelőtóban megívott 4 pár anyahal ivadékát, valamint tenyésztő-ikrákat is eresztettek szabadon. Bevétele volt a társulatnak 379·17 K, kiadása pedig 448·12 K, mivel szemben a társulatnak vagyona 37·91 K-ra rúg. A jövő évi költségeket 350 K-val irányozták elő: a tagok évi járulékát pedig 12 fillérben állapították meg. Végül lemondás folytán megüresedett alelnök-igazgatói állásra *Ecker Mórt* választották meg. *h.*

VEGYESEK.

A lóhúsnak mint haltápszernek konzerválása. Meleg nyári hónapok szakában, a midőn a húsnemű gyorsan romlik, sok gondot okoz a húsnak élvezhető, romlatlan állapotban való konzerválása még ott is, a hol elégséges mennyiségű jég áll rendelkezésre. Az olyan halgazdaságokba, a hol a halakat nyers húsnemekkel táplálják, lényeges körülmény az, hogy a tápszerű szolgáló húsféle ne kerüljön rothadt állapotban a halak elé Csak oly káros volna ez magukra a tenyészobjektumokra, mint a tavak vizére nézve.

A világszerte érezhető húsdrágaság mellett a haltenyésztet is kénytelen ma már a halak által fogyasztandó húsmennyiséget, olcsóbb piacokon beszerezni; itt pedig legjutányosabb tápszerű kínálkozik a lóhús. Ámde a lóhússzékek fölött rendelkező nagyobb városok a nyugodalmas, zavartalan helyeket igénylő halaszdaságoktól legtöbbszörre távol esnek s így a tenyésztelepeknek nem áll módjukban a kellő mennyiségű lóhúskészleteket mindenkor raktáron tartani. A nagyobb tömegű állandó lóhúskészlet egy-egy haltenyésztelepen ma nem is nélkülözhető; már pedig mint jeleztük annak élvezhető, romlatlan állapotban kell a tavakba kerülni. Újabbban a Belk-féle konzerváló módszerrel szoktak nagyobb tömegű húskészleteket nyár szakában is friss állapotban eltartani. A Belk-féle módszer olcsóságánál és kevés fáradságot igénylő eljárásánál fogva, kétségtelenül figyelmet érdemel. Az eljárás, a lóhús és általában a húskészleteknek következő egyszerű kezeléséből áll.

A kontraszzeitől megtisztított húst darabokra aprózzák és tisztá új, zománcozott vedrekbe rakják. A vedreket azután 1—2 újjnyi vastagságú agyagtapaszsral légmentesen elzárják. Az így biztosított vedrek aztán cementsel kifalazott földalatti verembe kerülnek. A cementverem ugyancsak cementfalakat alkotó több kisebb külön rekeszre van osztva. A zománcozott vedreket befogadó rekeszek száma a gazdaság havi húsfogyasztó képességéhez szabható.

A lefödött cementveremben a légmentesen leagyagolt vedertartályokban a hús romlatlan állapotban eltartható, aztán akár 3 hónapon is át még legmelegebb nyarak szakában is.

A verem rekeszeiből a szükséghez képest kiemelünk egy-egy vedret, annak tetejéről a megkeményedet agyagréteget eltávolítjuk s az így romlatlan állapotban megőrzött hússal aztán minden veszedelem nélkül táplálhatjuk a gazdaság halállományát. *Gy.*

Az angol rablóhalásztoknak egyik fogása, a melyet újabbban gyakran alkalmaznak, abban áll, hogy a nagy konzorciumhoz tartozó angol halásztok egy áldozatul kijelölt halászbarkát a tilalmas német partövön halásztatnak egész addig, míg az arra menő német halászatvédelmi hajó lefoglalja és Cuxhavenbe hurcolja. A német halászatvédelmi hajónak ezáltal szükségessé lett hosszabb távollétét arra használni most fel az angol halásztok, hogy halászgőzös flottillájukkal vidáman halásznak a német parterületen. A pénzbüntetést, melyet a feláldozott gőzösnek kell letennie, természetesen könnyen fedezi a konzorcium.

A Genfi tó halászata a lefolyt évben eredményesebb volt, mint 1907-ben, de kevesebb értékes halat fogtak. A fogás legnagyobb része csukákból, sügérékből és számos liprinoidából állt, míg a tavi pisztrángok, marénák stb. fogása visszament. Utóbbiak az előző időkkel szemben jelentékeny nagyságot értek el. Így például volt egy 4½ kilogramm súlyú is. Azt mondják, hogy ezek azon marénák (Corregonis Maraena Aloch) ivadékai, melyek az északnémet tengerekben 3 kilón felüli súlyt érnek el s melyekből 1881-ben és 1882-ben 5000, illetve 9000 ivadékot helyeztek el a genfi tóban. De nincs kizárva, hogy az említett tóban a corregonisok megfogyása növeszti ily nagyra e halfaj még meglevő példányait. Az előtt a Genfi tó marénái csak ¾—1 kiló súlyt értek el. Különböző fajokból. Azonban nem minden fogás eredménye ismeretes, nevezetesen hiányoznak a francia statisztika számjai.

Barbados szigetén nagymennyiségű oly hal létezik, mely a maláriát terjesztő anophales légy lárváját felfalja, a miért is ez a nyugat-indiai sziget az egyedüli a kis Antillákon, a hol a malária teljesen hiányzik. Hodder angol őrnagynak ugyanis sikerült gondos tanulmányozás után megállapítani, hogy a sziget minden mocsarában előfordul egy kis halfaj, melyet tömeges jelentkezésénél fogva a bennszülöttek „milliók“-nak neveznek. Ez a halfaj pusztítja ennek a veszedelmes rovarnak az álczáit, mely a malária-csirákat átruházza. Már kísérletet is tettek arra, hogy ezt a halat tömegesen tenyészszék s oly telepekre telepítsék át, melyeken a malária gyakrabban lép fel. Jamaikába, Colónba, angol Guyanába, valamint Afrikába már is nagy mennyiségeket küldtek a halakból. Az olasz kormány figyelmét is fölkeltette ez a tapasztalat s most e hasznos hal segélyével akarja a római Campagna területen nagy mértékben uralkodó maláriát rendszeresen leküzdödni.

Norvégiában átlag 208 halász fül minden évben a tengerbe. A legtöbb ily eset a romsdali kerületben fordul elő, mely több szerencsétlenül jártat mutathat fel, mint az egész nyugati tartomány. A dronthaimi kerületből ismét Frøya mutat fel sok esetet, épen úgy Tromsø, a melyre az összes balesetek 62%-a esik. Ellenben a skagerrakki parton a vízbe fultak száma elenyészően csekély. A ki a szilárd földön heringet vagy tőkehalat élvez, aligha gondol arra, mily életveszélylyel van összekötve ez olcsó hal fogása is.

Czápa a Középtengerben. Sörrentőből írják, hogy a czápák, melyek nagy számmal jelentkeznek az Adrián és Középtengeren egész rémei voltak a fürdőközönségnek. Majd minden héten érkezett hír, hogy valamely fürdővendég áldozatul esett a ragadozó szörnyetegnek. Már 1907 szeptemberében megfigyeltek a fiumei kikötőben két nagy czápát, melyek üldözőbe vették a kis csónakokat. Néhány nappal később egy czápa egy halászbárkát vett üldözőbe, a vízből a fedézet hátsó részére pattant fel s ott ölték meg kétségbesett küzdelem után a halászok. A czápa, mely Fiumében ki is volt állítva, hat méter hosszú volt. 1907 júliusában Triesztben történt, hogy egy tanítónőt, ki igen messzire merészkedett be a tengerbe, egy czápa megtámadott és szétépett. De Abbáziában is megtámadott egy czápa egy csónakot s megsebesített egy embert. S nemcsak a nyílt tengerben támad a czápa, a parton sem biztos az ember a bestiáktól. Zarában két leány ült a part töltésén, a mikor észrevettek egy czápát. A czápa kiugrott a vízből, mire egyik leány egy karót ragadott, hogy a czápa felé sujjon. A czápa azonban a karó után kapott s magával rántotta a leányt. Még mielőtt a lány a vízbe ért volna, a czápa már megragadta s felső czombját leharapta. Egy nőfürdőben néhány hölgy

csónakon kiment a határról, egyik hölgy a csónak előtt úszott, a mikor 50 méter távolságban két czápát láttak. A hölgy csak két méternyire volt a csónaktól, de mielőtt még a csónakra húzhatták volna, a czápa már megragadta lábainál fogva s a hullámok alá rántotta. A Balegri szigeten még tengeri őr (Quadradi Mare) is állomásoz. Hogy milyen szükséges ez az intézmény, mutatja egy eset, mely az elmúlt júliusban történt. Egy forró napon a fürdő tele volt emberekkel, a mikor egyszerre intőjel hangzott: a fürdőbe czápák látogattak el. A nyílt tengeren állomásozó csónak volt a ragadozó halak támadásának első objektuma. Csak az őrszakavatott vezetésének köszönhető, hogy sikerült a csónakot megvédelmezni, mialatt a lakosok vaskampókkal elkeseredett harczra keltek a szörnyekkel. A küzdelem csak egy pillanatig tartott, ez idő alatt a fürdővendégeknek idejük volt a partra és sziklákra menekülni, különben rettenetes vérfürdő következett volna be. Feltűnő az a körülmény, hogy a czápáknak legtöbb áldozata nő volt. Brazília partjain a czápa mindennapi jelenség, de Európában eddig csak szórványosan fordult elő s azt hiszik, hogy a czápa változtatja tartózkodási helyét s legközelebbi időkben tömegesen fog mutatkozni a déli vizekben. Bareola tengeri fürdőben Trieszt mellett az egész fürdő magas vasráccsal van körülvéve a czápák támadásai ellen.

Villamos üzemű halászatot állított fel néhány modern halasgazda a Teltow-csatornán Németországban, a mennyiben egy drótot erősítettek meg a nevezett csatorna egy villamos művéhez s a magas feszültségű áramot a vízbe vezették. A halakat ez elkábította, mire a halászok hálókka kifogták s értékesítették. Az üzlet pompásan ment, a halászok óvatosan titkolták a dolgot. De minden titok kipattan egyszer. Így a halászok is végre rajta vesztek. Fölfedezték a csalást s most szomorúan kénytelenek elmélkedni a felett, hogy nem minden találmány fizeti ki magát.

Az angol sajtót is foglalkoztatja utóbbi időben az angol halászgözösöknek az Északi-tengeren német hadihajók által való lefoglalása. úgy hogy most már az angol külügyi hivatal is kénytelen a dologgal foglalkozni. Oka ennek azonban az angol halászgözösök kapitányai, akik igen sokszor régi térképekkel dolgoznak, melyek a három mérföldes határt pontatlanul jelzik. Német részről elvárják, hogy jövőben az angol halászgözösöket kipróbáltabb erők fogják vezényelni, továbbá hogy megbízhatóbb személyzettel váltják fel az eddigieket s végül, hogy a használatlan tengeri térképeket használhatóbbakkal helyettesítik. V.

24 24 24

Pallini báró Inkey Pál iharosi tógazdaságában

kiválóan szép 2—3-nyaras pontyok, igen szép 1-nyaras pontyok, anyapontyok, süllők, harcsák, amerikai törpe harcsák, compók és naphalak kaphatók tenyésztés czéljaira. :: :: ::

Árjegyzéket kívánatra szívesen küldünk.

Vasuti
állomás:

Csurgó vagy Nagykanizsa.

Posta és
távírda:

Iharosberény.

A SÁRDI TÓGAZDASÁG

Levélcím: Tógazdaság Sárd.

Sürgőnyezim: Tógazdaság Kiskorpád.

Vasutállomás: Kiskorpád

ősz és tavaszi szállításra elad 1—2—3-nyaras javított wittingauai pontyot és anyapontyot, bajorországi aischgründi 1—3-nyaras és anyapontyot, japánpontyot (higoi), aranyorfát, naphalat, amerikai törpeharcsát, 1—4-nyaras tavi czompót, fogassüllőt, megtermékenyített fogassüllőikrát és minden egyéb tenyészhalat.

A tógazdaság kizárólag csak tenyészhalat termel.

Árjegyzékkel szolgál a Tógazdasági Intézőség Sárd és dr. Hirsch Alfréd Budapest, Klotild-palota.